

جامعه

در گفت‌وگو با محسن اردستانی، فیلمساز حوزه مقاومت بررسی شد

فلسطین؛ نگاه راهبردی به جای رویکرد تقویمی

درنگ

نقش کتابخانه‌های تخصصی در تمدن‌سازی

نصرت... سعدزاده نویسنده

باید بدانیم یک فعالیت فرهنگی بدون توجه به نیاز مخاطب ناقص است. زمانی یکی از دوستان به من گفت که مسجد ما ۸۰۰۰ - ۷۰۰۰ نسخه کتاب دارد که مدت‌هاست در انبار خاک می‌خورند. توبیا ویک کتابخانه برای ما راه بینداز. من در جوابش گفتم به یک شرط قبول می‌کنم که تمام آن کتاب‌ها را در حیاط مسجد آتش بزنم. بله. یک پارادوکس زننده‌ای در دل این حرف است. هدف من این بود که در ذهن او یک باور غلط را آتش بزنم که کتابخانه به معنی جمع‌کردن تعدادی کتاب نیست. ارزش کتاب در خوانده‌شدن و فهمیدن آن معنی پیدا می‌کند. بنده به دوستم گفتم ابتدا در محله خودتان نیازسنجی کنید و ببینید مخاطبان آنجا به چه نوع کتاب‌هایی علاقه‌مند هستند و اصولاً چند نفر کتابخوان در اطراف‌تان وجود دارد. اگر مثلاً ۵۰ نفر کتابخوان دارید چرا ما برای‌شان یک کتابخانه با ۱۰ هزار کتاب راه‌بیندازیم؟ هرجا که پیش آمده، گفته‌ام که تأسیس کتابخانه، جامعه را کتابخوان نمی‌کند. اگر زیرساخت کتابخوانی و کتاب‌خواهی را درست کنیم مردم خودشان یقه مسئولان را می‌گیرند که در محله‌شان کتابخانه تأسیس شود. همان‌طور که اگر در محله‌شان نتوانی نداشته باشی به هر دری می‌زندی برای راه‌افتادن نانوائی. شما بروید از متولیان کتابخانه‌ها بپرسید چقدر مراجعه‌کننده برای به‌امانت‌گرفتن کتاب دارند؟ اغلب کتابخانه‌ها تبدیل به سالن مطالعه کنکوری‌ها شده. بنده باور دارم که کتاب سه زیست مختلف دارد. زیست فرهنگی، پژوهشی و تجاری. در زیست فرهنگی کتاب یک رسانه به حساب می‌آید و در زیست پژوهشی یک مدرک علمی و در زیست تجاری یک کالا. این زیست سه‌گانه تأثیر مهمی در جذب مخاطب دارد. باید مراقب باشیم که جای زیستگاه کتاب عوض نشود تا کارایی آن پایین نیاید. به‌عنوان مثال کتابی که زیست پژوهشی دارد باید به دست پژوهشگرها برسد و به کار عموم مردم نمی‌آید. معتقدیم که وقتی منابع یک کتابخانه تهیه شد تازه کار آن شروع می‌شود ولی بعضی از کتابخانه‌ها دارت‌آمین منابع را پایان کارشان می‌دانند و احساس می‌کنند که خب، کتابخانه راه‌افتاد و آماده استفاده مردم است. شاید باورتان نشود که یک کتابخانه کوچک برخی سال‌ها تا ۵۰۰۰ عنوان کتاب اهدا کرده باشد که نشان از اعتبار کتابخانه برای دریافت کتاب‌ها دارد. ما برای رسیدن به این تأثیرگذاری‌ها، تعاریف معمول کتابداری را هم تغییر دادیم. از نظر ما دو نوع کتابخانه وجود دارد: کتابخانه «پایه» و «تخصصی». اغلب کتابخانه‌های کشور از نوع پایه هستند. باشگاه نهادهای متولی، کتابخانه موضوعی را با کتابخانه تخصصی اشتباه می‌گیرند. مثلاً کتابخانه‌ای که تمام کتاب‌هایش مرتبط با حوزه آبی‌تی باشد را نمی‌توان یک کتابخانه تخصصی دانست. کتابخانه تخصصی علاوه بر منابع تخصصی، باید سطح نیاز تخصصی مراجعه‌کنندگان را در جریان مطالعه و پژوهش تأمین و محتوای تخصصی تولید کند و نیاز یک نویسنده یا پژوهشگر را سیاست‌گذار را برآورده سازد.

زاویه دید

به مناسبت چهل و دومین سالگرد ارتحال علامه محمدحسین طباطبایی

الکَلِم طیب

۲۴ آبان سالروز ارتحال استاد علامه محمدحسین طباطبایی فقیه، عارف، فیلسوف و از روحانیون تأثیرگذار شیعه در فضای فکری و مذهبی ایران در سده ۱۴ شمسی است. منظومه‌ای پویا و پایدار از دانش و معرفت که از نظر جامعیت و کمال علمی همچنان زبانزد است. باچهل و دومین سالگرد ارتحال این عالم ربانی، شب‌گذشته به‌کوشش موسسه جلوه نور علوی با همکاری مجموعه فرهنگی سرچشمه (یادمان شهدای هفتم تیر)، بزرگداشتی تحت عنوان «تربیت انسان» با موضوع تبیین جایگاه مکتب علامه طباطبایی (ره) در نظام تربیت قرآنی برگزار می‌کند. در این مراسم آیت... سید پدا... یزدان پناه، استاد حوزه و دانشگاه، عضو مجمع عالی حکمت و مدیریت گروه عرفان مجمع عالی حکمت اسلامی و استاد محمدتقی فیاض‌بخش نویسنده کتاب درآمدی برمکتب تربیتی علامه طباطبایی تلاش کردند از زوایای مختلف به بررسی مکتب تربیتی علامه طباطبایی بپردازند. مکتبی منبعث از نظام آموزشی قرآن، که بی‌شک آوازه شاگردانش همچون مرتضی مطهری، سید محمد بهشتی، سیدعلی خامنه‌ای، ناصر مکارم شیرازی، محمدرضا مهدوی‌کنی و محمدتقی مصباح‌یزدی می‌تواند مهر تائیدی بر آن باشد. با وجودی که این دو استاد برجسته، نکات ارزنده و قابل تاملی را در این مراسم ارائه کردند اما نظر به این‌که ارتباط آنها با استاد، غیرمستقیم و از طریق شاگردان و بررسی آثار بود، احساس کردیم بهترین شخصیت‌هایی که می‌توانند زوایای پنهان رفتاری و تربیتی علامه طباطبایی را آشکار و به‌منصف ظهور رسانند، شاگردان ایشان هستند. در این میان بی‌شک رهبر معظم انقلاب از یکسویه عنوان مهم‌ترین شاگرد ایشان و از سوی دیگر به واسطه ارتباط دوستانه علامه طباطبایی با پدر ایشان از جایگاه اولاتری برخوردار است: «علامه طباطبایی بعضی از سال‌ها را با خانواده خود به مشهد مشرف می‌شدند و یکی دو ماه می‌ماندند و بیشتر اوقات، صبح‌ها برای دیدن ابوی به منزل ما می‌آمدند، ساعتی با هم می‌نشستند و از هر دری صحبت می‌کردند...»

به همین دلیل در این گزارش به بررسی مکتب تربیتی علامه از نگاه رهبری که ابعادی از آن را ۱۷ آبان در دیدار اعضای ستاد برگزاری کنگره بین‌المللی بزرگداشت علامه طباطبایی مطرح کردند، می‌پردازیم. **ابعاد شخصیتی علامه طباطبایی از منظر رهبری** رهبر معظم انقلاب وقتی درباره فضایل اخلاقی علامه طباطبایی سخن می‌گویند در یک جمله ابتدا تأکید می‌کنند که «همه این خصوصیات که تشکیل دهنده شخصیت این مرد است، جزو فضایل ممتاز یک

سومین ویژگی ایشان که او را منحصر به فرد می‌کند رفاقت و برخورد اوست که هم از منظر خانواده و هم اطرافیان منحصر به فرد بود. مقام

معلم رهبری که به واسطه پدر از کودکی با ایشان مرآوده داشتند، در خصوص این ویژگی‌ها می‌فرمایند: «مرحوم آقای طباطبایی با همه این خصوصیات معنوی و علمی و

سلوکی و این چیزهایی که خب دیگر حالاها تقریباً همه در [مورد] ایشان می‌دانند، از لحاظ برخورد شخصیتی و رفاقتی یک انسان دلنشین و دلچسب بود؛ جلسه شیرینی داشت، زبان شیرینی داشت، خوش‌صحت بود، خوش‌تعریف بود. در جلسات آن‌سی، یک آدمی بود که آن حالت سکوتی که انسان در جلسات عمومی و بحثی و درسی و مانند اینها از ایشان می‌دید، آن خصوصیات در ایشان نبود؛ گرم، گیرا، شیرین و خوش‌صحت بود؛ یک قضیه‌ای را که ایشان نقل می‌کرد، با رنگ و لعاب و تفصیلات [همراه بود]. یک شخصیت این‌جوری [بود]؛ یک شخصیت جامع، باذوق، اهل شعر، اهل ادبیات و جامع خصوصاتی که یک انسان برجسته و والا می‌تواند داشته باشد...».

تحقیق کلم طیب

اجماع سه ویژگی علم، هنر و اخلاق در نهایت از علامه طباطبایی شخصیتی ساخت که مقام معظم رهبری تحت عنوان «کلم طیب» مطرح می‌کند و می‌فرمایند: «... به معنای واقعی کلمه، مرحوم آقای طباطبایی مصداق این آیه شریفه است: اَلَيْسَ بِصَعْدِ الْكَلِمِ الطَّيِّبِ وَ الْعَمَلِ الشَّالِئِ بِرَفْعِهِ. آن «الکلم طیب» در وجود ایشان به معنای واقعی کلمه متحقق شد. این خصوصیات اخلاقی که از ایشان

معروف است، تواضع فوق‌العاده، بی‌هوایی، اینها همه ناشی از آن معناست. این حلم ایشان، این تواضع ایشان ناشی از تحقق همان معانی و معارف عالیه در نفس خود ایشان است. خودش را تربیت کرد، خودش را از این مدارج عالی انسانی و معرفتی توانست بالا بکشد و بالا ببرد؛ لذا بود که در بین مردم بود، ولیکن با خدا بود. واقعا انسان در برخورد با ایشان احساس می‌کرد هیچ شخصیتی برای خودش کأنه قائل نبود. حلیم بود، برخوردش برخورد نرم بود. حتی با کسانی که با ایشان محاجه و مخاصمه می‌کردند، با حلم و بردباری برخورد می‌کرد و از آنها گذشت می‌کرد. ایشان بشدت متواضع بود که گاهی اوقات تواضع ایشان مایه تعجب بود... «آن‌گونه که آیت... العظمی مکارم شیرازی عنوان می‌کند منظور از الکلم الطیب سخنان پاکیزه‌ای است که دارنده آن را به جوار قرب الهی نزدیک می‌کند و دارای مصادیق متعددی است و لا اله الا...» و تسبیحات اربعه و ولایت اهل بیت(ع) از مصادیق روشن آن است.

علامه طباطبایی بی‌شک همان‌گونه که مقام عظمای ولایت عنوان می‌کنند از شخصیت‌های برجسته عصر حاضر است موضوعی که می‌تواند دستمایه پژوهش و تحقیق باشد. بی‌شک مکتب تربیتی علامه طباطبایی زوایای پنهان و مستوری دارد که باید مورد کاوش و بررسی قرار گیرد.